

5. Стратегія національної безпеки України: затв. Указом Президента України від 26.05.2015 № 287. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2872015-19070> (дата звернення: 12.01.2022 р.).

6. Забара І.М. Формування сучасних правових засад кібернетичної безпеки Європейського Союзу в умовах поширення нових інноваційних технологій. *Журнал європейського і порівняльного права*. 2017. Вип. 3. С. 2-13.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-266-4/19>

ЗМІСТ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ РОЗБІЙНИХ НАПАДІВ, ПОЄДНАНИХ ІЗ ВБИВСТВОМ, ВЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ

Пиць П. В.

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня

спеціальності 081 – Право

Чернівецький юридичний інститут

Міжнародного гуманітарного університету

*Науковий керівник: **Поцілуйко В. М.***

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри юриспруденції

Чернівецький юридичний інститут

Міжнародного гуманітарного університету

м. Чернівці, Україна

Криміналістична характеристика розбійних нападів, поєднаних із вбивством, вчинених організованими групами – це узагальнена система відомостей, що являє собою систематизований опис типових криміналістично значущих ознак зазначеного виду злочинів, а також співвідношення кількісних сторін цих ознак, що мають суттєве значення для його виявлення, розкриття та розслідування.

Структура криміналістичної характеристики розбійних нападів, поєднаних із вбивством, вчинених організованими групами, повинна будуватися відповідно до загальної та видової криміналістичних характеристик, та у своїй основі відповідати структурі механізму досліджуваної злочинної діяльності, а також містити типові відомості про основні елементи криміналістичної характеристики зазначеного виду злочинів з урахуванням кореляційних взаємозв'язків між цими

елементами. Водночас, компонентний склад криміналістичної характеристики злочину не може бути однозначним для всіх видів злочинів, оскільки загальна кількість структурних елементів тієї чи іншої криміналістичної характеристики залежить від особливостей вказаної категорії злочинів. Разом з тим, дослідження доктринальних положень теорії криміналістики і практики розслідування злочинів свідчить, що до основних елементів криміналістичної характеристики розбійних нападів, поєднаних із вбивством, вчинених організованими групами, належать: предмет злочинного посягання; спосіб злочинного посягання; обстановка вчинення злочину; характеристика особи потерпілого та злочинця; типова слідова картина. Вони є основними елементами, оскільки, насамперед, отримання інформації про вказані обставини є визначальною основою для розслідування та розкриття злочину. Встановлення цих обставин дає можливість визначити напрями досудового розслідування, організувати розшук злочинця та майна за «гарячими» слідами «від людей» (за ознаками словесного портрета) або «від речей» (за їх зовнішніми ознаками).

Предмет злочинного посягання у структурі криміналістичної характеристики розбійних нападів, поєднаних із вбивством, вчинених організованими групами, виконує роль джерела фактичних даних, що має вагоме значення для їх розслідування. Дослідження предмета посягання як одного з елементів криміналістичної характеристики зазначеної категорії злочинів має тактичне значення, особливо на початковому етапі їх розслідування. Це обумовлюється тим, що дослідження предмета посягання під час виконання попередніх дій зосереджує увагу слідчого на необхідності з'ясування того, на заволодіння яким саме майном був спрямований умисел злочинців і хто з оточення знав про зберігання цього майна в потерпілого. Інформація про кожен викрадений предмет та його індивідуальні ознаки може бути відправною основою для побудови конкретних версій, спрямованих на окреслення кола осіб, які могли бути співучасниками нападу або неусвідомленими контактами з ними, що сприяло злочину. Така інформація може бути отримана від свідків, родичів потерпілого.

Характеристика предмета посягання є важливою для встановлення злочинця у випадках, коли: 1) викрадення предмету свідчить про знання його особливих властивостей, призначення та можливості використання; 2) за предметом посягання можна зробити висновок про специфічну мету злочину; 3) до предмета посягання має доступ обмежена та визначена кількість осіб. Ознаки предмета посягання у криміналістичних характеристиках можуть мати різноманітні зв'язки (наприклад, предмет посягання – засоби вчинення (заволодіння майном),

шляхи збуту викраденого або місце переховування його, а також дані про особу злочинця).

Спосіб вчинення розбійних нападів, поєднаних із вбивством, вчинених організованими групами, обумовлюється певними властивостями: обстановкою, в якій скоювався злочин; особистістю злочинців (вік, професійні та інші навички); особистістю потерпілого тощо. Поряд із цими чинниками, вибір способу залежить від того, з підготовкою або без такої вчинювався зазначений злочин. Всебічне вивчення способів вчинення розбійних нападів, поєднаних із вбивством, вчинених організованими групами, дозволяє розробити найбільш ефективні заходи щодо їх запобігання та припинення.

Способи вчинення вказаних злочинів є різноманітними, і злочинці в кожному конкретному випадку обирають той чи інший спосіб залежно від конкретних обставин. Найбільш характерними способами вчинення розбійних нападів, поєднаних із вбивством, вчинених організованими групами, є такі: 1) напад на відкритій місцевості, вчинений із використанням фактору раптовості та без застосування насильства; 2) напад на відкритій місцевості, вчинений із використанням або погрозою використання насильства; 3) напад у житлових приміщеннях із проникненням в житло; 4) напад у міському або залізничному транспорті; 5) напад на водіїв транспортних засобів тощо.

Інформація про обстановку вчинення розбійних нападів, поєднаних із вбивством, вчинених організованими групами, здебільшого отримується слідчим від родичів, очевидців і свідків злочину, хоча ознаки цієї категорії злочинів можуть бути виявлені безпосередньо слідчим, прокурором. До їх числа належать відомості про місце, час вчинення злочину, кількість злочинців та їх прикмети. У переважній більшості випадків розбійні напади, поєднані із вбивством, вчиняються організованими групами на відкритій місцевості, менш поширеними є напади у житлових приміщеннях із проникненням в житло та в міському або залізничному транспорті. Злочини зазначеної категорії вчиняються здебільшого вдень і ввечері та є менш поширеними вночі та вранці.

Потерпілий від злочину (жертва) становить криміналістичний інтерес лише як фізичний об'єкт, який може мати на тілі, одязі або речах, які знаходяться при ньому, різні сліди, виявлення та криміналістичне дослідження яких дозволяє отримати інформацію, що сприяє повному всебічному та швидкому розслідуванню цього злочину. Крім того, оскільки вивчення особи потерпілого припускає збір, аналіз та оцінку даних, які характеризують не тільки особисто його, але й зв'язки і взаємовідносини останнього в колективі, в сім'ї, за місцем проживання, то така інформація буде необхідною з позиції встановлення даних про особу злочинців, мотиви та вибір способу вчинення злочину тощо.

Виявлення цих та інших зв'язків між злочинцем і жертвою, а також іншими елементами криміналістичної характеристики розбійних нападів, поєднаних із вбивством, вчинених організованими групами, дозволить визначити особливості типових слідчих ситуацій і засоби їх вищення.

Вибір конкретної жертви у зазначеній категорії злочинів є значною мірою випадковим. Злочинці можуть спостерігати жертву в місцях вірогідної появи осіб, майно яких може бути предметом злочинного посягання (наприклад, біля банкоматів, поштових відділень у дні видачі пенсій тощо) та супроводжувати жертву до безлюдного і зручного для нападу місця, після чого вчинити злочин). Значну частину розбійних нападів, поєднаних із вбивством, вчинених організованими групами, складають розбійні напади на торгові точки, склади, підприємства, які займаються комерційною діяльністю, або житло осіб, які займаються підприємницькою діяльністю.

Важливе значення для криміналістичної характеристики розбійних нападів, поєднаних із вбивством, вчинених організованими групами, відіграють дані про особу злочинця, у тому числі його поведінку до, у процесі та після вчинення злочину. Оскільки злочини, що входять до зазначеної категорії, вчиняються організованими групами, в їх криміналістичну характеристику повинні входити дані, що характеризують організовану групу як злочинне формування, а саме: процес створення; спосіб залучення співучасників; особа організатора; система підпорядкованості; структура, система заохочень і покарань; способи зв'язку; конспірації; види спільно проведеного дозвілля тощо. Відповідно, особу злочинця доцільно розглядати у структурі організованої групи як злочинного формування, дослідження якої є обов'язковим елементом криміналістичної характеристики розбійних нападів поєднаних з вбивством, вчинених організованими групами.

Слідова картина розбійних нападів, поєднаних із вбивством, вчинених організованими групами, має деякі типові ознаки, що дозволяють зробити висновок про спосіб вчинення та мотив вбивства. Типовість слідів визначається такими показниками: 1) способом вчинення злочину, в тому числі характером знарядь нападу, які застосовувалися злочинцями; 2) місцем, часом, обстановкою, мотивами злочину; 3) наявністю зв'язків між злочинцем і жертвою; 4) особою злочинця стосовно її характерологічних особливостей.

Підсумовуючи наведене, потрібно зазначити, що виокремлення наведеної сукупності ознак криміналістичної характеристики не ставить перед собою за мету надати повну та всебічну характеристику розбійних нападів, поєднаних із вбивством, що вчинюються організованими групами. Мета такої характеристики полягає у системному відображенні

даних про злочинну діяльність, що мають інформаційно-пізнавальну спрямованість і дозволяють здійснювати ретроспективне та перспективне моделювання злочинної діяльності, що розслідується, прогнозування її розвитку і, відповідно, планування ходу подальшого розслідування. Тому, з урахуванням особливостей зазначеної категорії злочинів, в їх криміналістичній характеристиці доцільно визначити зв'язок між її окремими елементами, що дозволить визначити оптимальні шляхи пошуку та викриття злочинців.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-266-4/20>

ПРАВО ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ: ПРИРОДА ТА СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ

Поварчук Н. С.

*здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії 2 курсу
заочної форми навчання спеціальності 081 – Право
кафедри державно-правових дисциплін
факультету права та економіки
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Стрімкий розвиток сучасних інформаційних технологій призвів до появи цілого комплексу специфічних правовідносин, які вимагали спеціального правового регулювання, що, в свою чергу, обумовило появу так званого ІТ-права, чи права інформаційних технологій.

Питаннями теорії права інформаційних технологій займалися вітчизняні і зарубіжні вчені, зокрема Т. Бачинський, Д. Гетьманцев, Б. Кормич, В. Кравчук, О. Марценюк, К. Пестова, О. Сімсон, Є. Харитонов, О. Харитонова, О. Яворська та інші. Проте наразі в сучасній юридичній науці відсутній єдиний підхід до визначення сутності права інформаційних технологій, що й зумовило актуальність дослідження.

Все це визначило мету даного дослідження, котра полягає в здійсненні комплексного аналізу основних підходів до статусу права інформаційних технологій.

Як вказує О. Сімсон, ІТ-право – не штучний феномен, а закономірний результат розвитку економічних відносин, котрі виникають, змінюються та припиняються в сфері інформаційних технологій. До недавнього часу